

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

КУШНЕРИК ЮРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 343.163+343.371

**ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО РОЗСЛІДУВАННЯМ ГРАБЕЖІВ ТА
РОЗБІЙНИХ НАПАДІВ**

12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Луганському державному університеті внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник: доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
Сергєєва Діана Борисівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри правосуддя

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник
Грїбов Михайло Леонїдович,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

кандидат юридичних наук
Кучер Вадим Олегович,
Київська місцева прокуратура № 10,
перший заступник керівника

Захист відбудеться «29» червня 2016 р. о 12 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.05 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 253.

З дисертацією можна ознайомитись у Науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, зал. № 12.

Автореферат розісланий «27» травня 2016 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. П. Сиза

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Падіння обсягів промислового виробництва в державі, зростання боргів у сфері виплат заробітної плати, безробіття та інші негативні соціально-економічні чинники закономірно призводять до зростання кількості корисливо-насильницьких злочинів, у тому числі й грабежів та розбоїв, які завдають значної шкоди не лише окремій людині, а й суспільству та державі.

Грабежі та розбої мають підвищену суспільну небезпеку, оскільки є незаконними, корисно-насильницькими нападами з метою заволодіння майном, що часто вчиняються в умовах очевидності. Відкритий характер, зухвалість цих злочинів та моральна й матеріальна шкода, яку вони спричиняють, створюють значний суспільний резонанс, чому сприяє і відносно низький рівень їх розкриття в останні роки. Так, впродовж 2014-2015 рр. встановлено різке збільшення кількості грабежів та розбійних нападів на противагу тому, що протягом останніх 9 років на території України спостерігалось зменшення кількості зареєстрованих злочинів досліджуваного виду. Згідно Єдиного звіту про кримінальні правопорушення Генеральної прокуратури України кількість зареєстрованих грабежів в 2015 р. становить 22 077, розбійних нападів – 3 524, з них 811 грабежів та 462 розбійних напади вчинені групами осіб, що робить ці злочини більш суспільно небезпечними. За три місяці 2016 р. грабежів зареєстровано 6 369, розбоїв – 1 142. Неконтрольоване розповсюдження зброї з Донецької та Луганської областей призвело до різкого зростання кількості розбійних нападів із використанням вогнепальної зброї, останнім часом вони стали більш зухвалими, збільшується кількість загиблих та поранених.

Не зважаючи на вимоги керівництва МВС України щодо посилення протидії кримінальним правопорушенням корисливо-насильницького характеру, стан діяльності слідчих органів та підрозділів внутрішніх справ в цьому напрямку залишається незадовільним, а ефективність роботи з розкриття та розслідування злочинів указаної категорії не лише не покращується, а навпаки, погіршується. Зокрема, на кінець 2015 р. вручено повідомлення про підозру у 7 165 кримінальних провадженнях про грабежі, що становить 32,4 % від кількості зареєстрованих кримінальних проваджень про злочини цього виду та у 1 825 кримінальних провадженнях про розбої, що становить 51,7 % відповідно; передано матеріалів до суду з обвинувальним актом – 6 390 кримінальних проваджень про грабежі та 1 444 матеріали про розбої, що становить 28,9 % та 40,9 % від кількості облікованих у 2015 р. відповідно. У 2016 р. вручено повідомлення про підозру у 1 430 кримінальних провадженнях про грабежі (22,4 %) та у 486 кримінальних провадженнях про розбої (42,5 %), з обвинувальним актом передано до суду 990 матеріалів про грабежі (15,5 %) та 225 про розбої (19,7 %). При цьому до суду з обвинувальним актом передається лише близько 15-30% кримінальних проваджень про грабежі та 20-40% кримінальних проваджень про розбійні напади, що не є адекватним реагуванням правоохоронних органів на ці види злочинів.

Такий низький рівень розкриття і розслідування грабежів та розбійних нападів зумовлений тим, що їх досудове розслідування здійснюється некваліфіковано, з порушенням вимог статей 2 та 91 Кримінального процесуального кодексу України

(КПК України), не проводяться всі необхідні слідчі (розшукові) дії, спрямовані на встановлення обставин вчинення грабежів та розбійних нападів, провадження за нерозкритими злочинами у переважній більшості залишаються поза увагою слідчих або ж досудове розслідування цих злочинів взагалі не здійснюється, недосконале володіння слідчими й прокурорами негласними засобами розкриття та розслідування цих злочинів тощо. Наявність зазначених проблемних питань, насамперед, пов'язана з неналежним здійсненням прокурорами процесуального керівництва розслідуванням грабежів та розбійних нападів, на що вказують 86% опитаних прокурорів та 72% слідчих, у зв'язку з чим актуалізується наукове дослідження проблемних питань процесуального керівництва розслідуванням зазначених злочинів.

Науково-теоретичним підґрунтям дослідження стали праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, присвячені проблемам процесуального керівництва досудовим розслідуванням та розслідуванням грабежів і розбійних нападів, зокрема: Ю. П. Аленіна, І. В. Басистої, В. Д. Берназа, Є. М. Блажівського, Н. В. Глинської, І. В. Гловюк, І. В. Гори, М. Л. Грїбова, В. О. Гринюка, Ю. М. Грошевого, М. В. Даньшина, В. С. Зеленецького, В. А. Журавля, А. В. Іщенка, О. В. Капліної, І. І. Когутича, І. М. Козьякова, В. А. Колесника, О. Б. Комарницької, В. О. Коновалової, В. П. Корж, В. С. Кузьмічова, В. О. Кучера, Л. М. Лобойка, Є. Д. Лук'янчикова, Г. А. Матусовського, О. Р. Михайленка, М. М. Михеєнка, В. Т. Нора, М. А. Погорецького, М. В. Руденка, Д. Б. Сергєєвої, Г. П. Середи, М. І. Сірого, С. М. Смокова, С. М. Стахівського, О. Ю. Татарова, В. В. Тіщенко, О. М. Толочка, Л. Д. Удалової, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Чорноус, В. П. Шибїка, В. Ю. Шепїтька, М. Є. Шумила, О. О. Юхна та інших. Проте комплексно проблемні кримінально-процесуальні та криміналістичні питання процесуального керівництва досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів на дисертаційному рівні за КПК України 2012 р. не досліджувалися.

Вибір теми дисертації обумовлений практичною значущістю досліджуваної проблеми, недостатнім рівнем її наукової розробленості, а також потребою впровадження відповідних наукових результатів у практичну діяльність органів досудового розслідування та прокуратури України.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р. (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 р. № 1209-р); Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2010–2014 р. (наказ МВС України від 29.07.2010 р. № 347; Плану заходів Міністерства внутрішніх справ України, спрямованих на реалізацію норм Кримінального процесуального кодексу України (наказ МВС України від 08.08.2012 р.); планів науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських робіт Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка на 2013–2016 р. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка 25 квітня 2014 р. (протокол № 10).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є формування теоретичних засад та практичних рекомендацій здійснення процесуального керівництва розслідуванням грабежів та розбійних нападів.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити такі задачі:

- надати поняття й розкрити сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням;
- визначити мету та окреслити коло завдань процесуального керівництва досудовим розслідуванням;
- встановити особливості процесуального керівництва на початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів;
- сформулювати особливості процесуального керівництва проведенням першочергових слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів;
- окреслити особливості процесуального керівництва проведенням негласних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів;
- розкрити особливості процесуального керівництва повідомленням про підозру особі, яка вчинила грабiж або розбійний напад;
- виокремити особливості процесуального керівництва проведенням слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів;
- визначити особливості процесуального керівництва на етапі закінчення досудового розслідування грабежів та розбійних нападів.

Об'єктом дослідження є процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

Предметом дослідження є процесуальне керівництво розслідуванням грабежів та розбійних нападів.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становлять положення теорії кримінального процесу й загальної теорії криміналістики. Відповідно до визначених мети та задач дослідження, його об'єкта та предмета, в роботі використано такі методи дослідження: системно-структурний – для дослідження елементів процесуального керівництва на різних етапах розслідування (підр. 2.1-2.3., 3.1-3.3.); дослідження системи правових основ процесуального керівництва досудовим розслідуванням (підр. 1.1.); діалектичний метод пізнання – при дослідженні поняття та сутності процесуального керівництва, його мети й завдань (підр. 1.1., 1.2.); порівняльно-правовий – для надання порівняльного аналізу окремих положень нормативно-правових актів України, які регулюють сферу здійснення прокурорського нагляду й процесуального керівництва (підр. 1.1.); методи логіки (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння, узагальнення і т.п.) – під час дослідження концепцій, точок зору авторів з окремих питань, що входять до предмета дослідження; статистичні та соціологічні – з метою збору інформації шляхом анкетування прокурорів й працівників органів досудового розслідування МВС України та узагальнення отриманих результатів, узагальнення кримінальних проваджень про розслідування грабежів та розбійних нападів й інші методи.

Емпіричну базу дослідження становлять результати узагальнення кримінальних проваджень про грабежі та розбійні напади в 2012 р.-1-й квартал 2016

р.р. (280 кримінальних проваджень), статистичні дані прокуратури України щодо здійснення прокурорського нагляду за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва за 2012 р.-1-й квартал 2016 р.р., дані МВС України щодо розслідування грабежів та розбійних нападів й дані Державної судової адміністрації України щодо судового розгляду кримінальних проваджень вказаного виду, дані анкетування та опитування прокурорів-процесуальних керівників (280 осіб) і працівників органів досудового розслідування МВС України (220 осіб), а також особистий досвід здобувача, набутий під час роботи на посаді прокурора Лубенської місцевої прокуратури Полтавської області.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за характером та змістом розглянутих проблем дисертація є першим комплексним науковим дослідженням, в якому на основі загальних положень теорії кримінального права та процесу, криміналістики, кримінології, а також результатів вивчення матеріалів судово-слідчої й прокурорської практики, узагальнення статистичних даних і проведеного анкетування практичних працівників, здійснено комплексне кримінально-процесуальне та криміналістичне дослідження процесуального керівництва розслідуванням грабежів та розбійних нападів.

У межах проведеного дослідження отримано результати, що містять відповідні ознаки наукової новизни, а саме:

вперше:

- розроблено криміналістичні рекомендації щодо здійснення процесуального керівництва на початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів;
- розроблено криміналістичні рекомендації щодо здійснення процесуального керівництва на початковому, подальшому й заключному етапах розслідування грабежів та розбійних нападів;

удосконалено:

- поняття та розкрито сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням грабежів і розбійних нападів;
- теоретичне уявлення про мету й завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів;
- наукові положення щодо здійснення процесуального керівництва в ході провадження окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій на початковому етапі розслідування грабежів і розбійних нападів, а саме: огляду місця події, допиту, затримання;
- наукові положення щодо здійснення процесуального керівництва в ході провадження окремих негласних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів;
- наукові положення щодо здійснення процесуального керівництва в ході повідомлення особі про підозру під час розслідування грабежів та розбійних нападів;
- рекомендації щодо здійснення процесуального керівництва щодо кожної з передбачених КПК України форм закінчення досудового розслідування грабежів та розбійних нападів;

дістали подальшого розвитку:

- наукові положення щодо співвідношення процесуального керівництва досудовим розслідуванням та прокурорського нагляду;
- систематизація повноважень прокурора як процесуального керівника досудового розслідування.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що викладені в ньому положення, пропозиції та висновки можуть бути використані у:

- *нормотворчій діяльності* – щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства, яке регламентує повноваження прокурора щодо здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням (лист Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності від 02.10.2014 р. № 04-19/14-2063);

- *практичній діяльності* – пропозиції й рекомендації, викладені у дисертації, впроваджені в практичну діяльність і використовуються Головним слідчим управлінням МВС України при проведенні навчально-методичних семінарів і практичних занять у системі службової підготовки, а також на курсах підвищення кваліфікації працівників органів досудового розслідування щодо розслідування грабежів та розбоїв (акти впровадження ГСУ МВС України від 02.12.2013 р.; ГСУ Національної поліції України від та 04.03.2016 р.), працівників органів прокуратури України (акт впровадження Київської місцевої прокуратури № 10 від 12.04.2016 р.);

- *навчальному та науково-дослідному процесі* – при викладанні курсів «Кримінальне процесуальне право України», «Прокуратура України», «Криміналістика», «Особливості розслідування окремих видів злочинів», та підготовці підручників, навчальних і довідкових посібників, методичних матеріалів (акти впровадження Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 02.03.2016 р., Національної академії внутрішніх справ від 03.03.2016 р., Національного університету «Одеська юридична академія» від 14.05.2014 р., Львівського національного університету імені Івана Франка від 04.03.2016 р., Академії адвокатури України від 29.02.2016 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертацію виконано самостійно. Викладені у дисертації положення, які становлять новизну роботи, розроблені автором особисто. Наукові ідеї та розробки, що належать співавторам опублікованих праць, у дисертації не використовувалися. У статті, опублікованій у співавторстві з М. А. Погорецьким, здобувачем самостійно визначено роль прокурора-процесуального керівника у провадженні слідчих (розшукових) дій в ході досудового розслідування грабежів та розбійних нападів, сформульовано науково обґрунтовані рекомендації щодо підвищення ефективності процесуального керівництва провадженням слідчих (розшукових) дій в ході досудового розслідування грабежів і розбійних нападів.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження оприлюднено у виступах автора на науково-практичних конференціях і круглих столах, а саме: «Новачі кримінально-процесуального законодавства» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Актуальні питання впровадження положень Кримінального процесуального кодексу України у практичну діяльність» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Європейські стандарти кримінального судочинства»

(м. Донецьк, 2013 р.); «Актуальні питання державотворення в Україні» (м. Київ, 2014 р.); «Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції» (м. Київ, 2014 р.); «Правова політика в Україні» (м. Київ, 2014 р.); «Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування» (м. Одеса, 2014 р.); «Актуальні питання доказів і доказування у кримінальному процесі» (м. Київ, 2015 р.); «Малиновські читання» (м. Острогоз, 2015 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у 16 наукових публікаціях, 6 з яких опубліковано у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань, одному зарубіжному виданні та у 9 тезах доповідей і повідомлень на науково-практичних конференціях і круглих столах.

Структура дисертації визначається метою, задачами та предметом дослідження і композиційно складається із вступу, трьох розділів, що містять у собі вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 242 сторінок, із яких основний текст – 190 сторінок, список використаних джерел – 28 сторінок (250 найменувань) та три додатки (24 с.).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, визначено ступінь її наукової новизни, мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ «Теоретико-правові основи процесуального керівництва досудовим розслідуванням» складається з двох підрозділів, у яких розглянуто поняття й сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням, а також його мету й завдання.

У *підрозділі 1.1. «Поняття й сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням»* на підставі результатів аналізу чинного законодавства України, дослідження етимологічного значення терміну «керівництво», висвітлених у науковій літературі точок зору фахівців на поняття й сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням, а також результатів аналізу матеріалів практики визначені сутнісні ознаки процесуального керівництва досудовим розслідуванням та на їх підставі сформульоване визначення поняття процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням – це процесуальна та організаційно-тактична діяльність прокурора-процесуального керівника, яка реалізується в межах досудового розслідування та спрямована на вирішення завдань кримінального провадження.

Виокремлені основні точки зору на співвідношення процесуального керівництва та прокурорського нагляду й зроблено висновок, що функція нагляду прокурора за законністю провадження досудового розслідування реалізується через таку його форму як процесуальне керівництво досудовим розслідуванням.

Обґрунтовується, що процесуальне керівництво досудовим розслідуванням не є самостійною функцією поряд з прокурорським надглядом за досудовим розслідуванням, як вважають окремі правники (В. М. Юрчишин та ін.).

На підставі аналізу представлених у науковій літературі класифікацій повноважень прокурора-процесуального керівника (Ю. І. Коробко, Н. В. Марчук та ін.) зроблено висновок, що найбільш практично значимою є класифікація цих повноважень в залежності від етапів досудового розслідування: на початковому етапі досудового розслідування (від проведення першочергових процесуальних дій ще до внесення відомостей до ЄРДР до повідомлення особі про підозру); на подальшому етапі досудового розслідування (від повідомлення особі про підозру до фактичного закінчення процесуальних дій, направлених на отримання або перевірку вже отриманих доказів); на заключному його етапі (закінчення досудового розслідування). При цьому, в залежності від особливостей злочину, що розслідується, визначаються особливості та зміст повноважень прокурора-процесуального керівника на кожному зазначеному етапі досудового розслідування.

У підрозділі 1.2. «*Мета та завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням*» зазначено, що процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, як і будь-який інший вид людської діяльності, є змістовним процесом і складається з окремих відносно самостійних елементів, що перебувають між собою в певному взаємозв'язку та взаємозалежності. Виходячи з теорії діяльності (О. П. Алексєєв, О. В. Борзенко, В. Н. Карташов, М. А. Погорєцький, Є. Г. Юдін та ін.), доводиться, що мета й завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням, як будь-якого виду діяльності, є внутрішніми складовими, невід'ємними елементами цієї діяльності як цілісної системи. Саме для досягнення поставленої мети визначаються та вирішуються певні завдання, тобто завдання конкретизують мету діяльності.

Зазначається, що у чинному КПК України та інших законодавчих актах, ані мета, ані завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням не визначені. Разом з тим, їх законодавче закріплення є необхідним критерієм для визначення ефективності цього виду діяльності.

Наголошується, що мета й завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням обумовлюються метою та завданнями як кримінального процесу, так і метою та завданнями прокурорського нагляду.

Визначаються мета та завдання процесуального керівництва досудовим розслідуванням й пропонуються відповідні доповнення до чинного КПК України.

У другому розділі «**Особливості процесуального керівництва на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів**», що складається з трьох підрозділів, проаналізовано особливості процесуального керівництва на початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів, в ході провадження першочергових слідчих (розшукових), у тому числі й негласних, а також інших процесуальних дій.

У підрозділі 2.1. «*Особливості процесуального керівництва на початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів*» обґрунтовано, що успішність розкриття й розслідування грабежів та розбійних нападів залежить від швидкості реагування правоохоронними органами на факт їх вчинення, від належного професійного процесуального оформлення початку досудового розслідування, від виконання завдань кримінального провадження, властивих цьому етапу, а також від організації й методики розкриття та розслідування грабежів і

розбійних нападів «за гарячими слідами». З такою думкою погоджуються більшість опитаних нами респондентів, а саме: 92% слідчих, 98% оперативних працівників та 80% прокурорів. У зв'язку з цим актуалізується питання нагляду прокурора у формі процесуального керівництва саме за початком досудового розслідування цих злочинів.

На підставі системного аналізу положень ч. 1 ст. 214 КПК України, а також правозастосовної практики зроблено висновок, що приводами для початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів є заяви або повідомлення підприємств, установ, організацій, посадових осіб, представників влади, громадськості або окремих громадян про вчинення щодо них грабежів та розбійних нападів або про участь певних осіб в організації та вчиненні грабежів та розбійних нападів, у тому числі, повідомлення, опубліковані в ЗМІ; повідомлення представників влади, громадськості або окремих громадян, які затримали підозрювану особу на місці вчинення грабежів та розбійних нападів; явка з повинною тощо.

Доведено, що процесуальне керівництво прокурором досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів може починатися не з моменту внесення відповідних відомостей до ЄРДР, а з моменту виникнення відповідних приводів та підстав до його початку, що вимагають від органу досудового розслідування здійснення відповідних процесуальних дій (огляд місця події, затримання, особистий обшук затриманої особи тощо).

Результати аналізу правозастосовної практики, у тому числі й актів реагування прокурора-процесуального керівника, свідчать про типові порушення чинного законодавства України органами досудового розслідування: при внесенні відповідних відомостей про грабежі та розбійні напади до ЄРДР здійснюється неправильна кваліфікація досліджуваних злочинів; умисне укриття особливо тяжких злочинів, пов'язаних із розбійними нападами, що виражається у їх неправильній кваліфікації за менш тяжким складом злочину; фабули не містять основних кваліфікуючих ознак злочину; не вказується кількість осіб-нападників, наявність фізичного насильства та тілесних ушкоджень у потерпілого; не вказуються факти проникнення до приміщення, заволодіння майном у великих розмірах; не вказуються факти вчинення грабежів і розбійних нападів організованою групою осіб, результатом чого є зниження тяжкості злочинів та викривлення статистичних даних у певному регіоні.

Доведено, що процесуальний порядок початку досудового розслідування, передбачений КПК України, знайшов своїм відображенням значне перевантаження як слідчих, так і прокурорів-процесуальних керівників, що негативно впливає на якість розкриття та розслідування інших, тяжких та особливо тяжких злочинів. Так, системний аналіз статистичних даних, матеріалів слідчо-судової практики, зведені дані опитування практичних працівників (слідчих, оперативних працівників, прокурорів), а також особистий професійний досвід дисертанта як прокурора-процесуального керівника свідчать про те, що загальна кількість звернень громадян із відомостями про вчинення щодо них грабежів та розбійних нападів щороку збільшується. Разом із тим, збільшується й питома вага випадків, коли кримінальні провадження, розпочаті за відповідними частинами статей 186, 187 КК України закриваються через встановлення відсутності події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України) у досить короткий термін (7-10 діб із моменту внесення відомостей до ЄРДР). Практика свідчить, що у переважній більшості

випадків закриття кримінальних проваджень за п. 1 ч. 1 ст. 284 КПК України має місце через завідоме неправдиве повідомлення особи про вчинення щодо неї злочинів досліджуваного виду. Так, відповідно до статистичних даних, лише у 2015 р. було закрито понад 3 тис. кримінальних проваджень, розпочатих за ст. 186 КК України, за п.п. 1, 2, 6 ч. 1 ст. 284 КПК України. При цьому встановлено, що засобами доказування відсутності події грабежу та розбійного нападу були огляд місця події, що проводився у 96% кримінальних проваджень, допит потерпілого (у 98% кримінальних проваджень), допит свідків (у 68% кримінальних проваджень).

У підрозділі 2.2. «*Особливості процесуального керівництва проведенням першочергових слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій на початковому етапі розслідування грабежів і розбійних нападів*» зазначається, що типовими першочерговими слідчими (розшуковими) діями, що проводяться під час розслідування грабежів і розбійних нападів, є огляд місця події, допити потерпілого та свідків, призначення судових експертиз, а також інші процесуальні дії – затримання особи, що вчинила грабїж або розбійний напад, та її особистий обшук.

Обґрунтовується, що з метою підвищення ефективності досудового розслідування, у типових слідчих ситуаціях, коли особа заявляє про грабїж або розбійний напад, вчинений щодо неї за умов неочевидності, слідчому або прокурору-процесуальному керівнику досудовим розслідуванням доцільно надавати оперативним підрозділам доручення на проведення допиту потерпілого, допиту свідків, які можуть володіти певною інформацією про події, що передували вчиненню злочину або сталися після такої події, у тому числі тих свідків, на яких вказує потерпілий, а також доручення на проведення огляду місця події. Результати вивчення матеріалів судово-слідчої практики, а також опитування слідчих, оперативних працівників та прокурорів-процесуальних керівників вказують на те, що, як правило, сукупність вищевказаних заходів є достатньою для вирішення питання про те, чи дійсно заявлена злочинна подія мала місце, чи має місце неправдиве повідомлення про вчинення злочину, можливо, поєднане з його інсценуванням, і є підстави для закриття кримінального провадження за п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Зазначається, що суттєвим недоліком чинного КПК України є передбачена у ст. 41 КПК України можливість надання доручень в кримінальних провадженнях оперативним підрозділам лише на проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Разом із тим, під час розслідування грабежів та розбійних нападів, зокрема, виникає необхідність надати доручення оперативним підрозділам щодо здійснення інших процесуальних дій або організаційних заходів, наприклад, встановити свідків-очевидців, здійснити комплекс пошукових заходів особи-злочинця «за гарячими слідами» за словесним портретом, наданим потерпілим або свідками тощо. Встановлено, що на практиці до зволікання часу призводить законодавча вимога надання доручень оперативним підрозділам лише у письмовій формі (ч. 1 ст. 41 КПК України), а також пряма заборона законодавця здійснювати процесуальні дії оперативними підрозділами за власною ініціативою (ч. 2 ст. 42 КПК України). Результати опитування прокурорів-процесуальних керівників досудовим розслідуванням свідчать про те, що значна частина робочого часу прокурора-процесуального керівника припадає на складання різного роду

процесуальних документів, у тому числі, й доручень. Більшість респондентів – прокурорів-процесуальних керівників (96%) висловились за впровадження ефективної системи електронного документообігу, що надала б змогу звільнити процесуальних керівників від складання процесуальних документів у паперовій формі, а слідчим та працівникам оперативних підрозділів – швидше реагувати на відповідні доручення прокурора. Отже, чинна законодавча регламентація порядку взаємодії слідчого, прокурора та оперативних підрозділів призводить до неналежного використання можливостей останніх у досудовому розслідуванні. У зв'язку з вищевикладеним пропонується змінити редакцію ч. 1 ст. 41 КПК України.

Досліджено тактико-організаційні особливості провадження першочергових слідчих (розшукових) дій, а також таких процесуальних дій, як затримання та особистий обшук затриманої особи. Наголошується на тому, що прокурор-процесуальний керівник перевіряє наявність фактичних та юридичних підстав їх проведення, скасовує незаконні рішення слідчого, надає вказівки слідчому, обов'язкові для виконання.

У підрозділі 2.3. «Особливості процесуального керівництва проведенням негласних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів» вказується, що у відповідних випадках (вчинення грабежів або розбоїв, що кваліфікуються як тяжкі та особливо тяжкі злочини) встановлення особи злочинця та прикмети викраденого нею майна здійснюється оперативними підрозділами шляхом проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій, як спостереження за місцем (ст. 269 КПК України), аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України) та інші. У цих випадках прокурор-процесуальний керівник досудового розслідування повинен вчасно приймати рішення про їх проведення та погоджувати відповідні клопотання слідчого, тим самим сприяти ефективності проведення цих дій. Розглядаючи відповідне клопотання, прокурор повинен перевіряти наявність у ньому усіх необхідних відомостей, передбачених ч. 2 ст. 248 КПК України, а також матеріалів, що додаються до клопотання. Якщо клопотання про проведення відповідної негласної слідчої (розшукової) дії складається прокурором особисто, то розгляд такого клопотання проводиться слідчим суддею за його участі.

Встановлено, що у кримінальних провадженнях про грабежі й розбійні напади, в яких предметом посягання був термінал мобільного зв'язку, до клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії часто долучається лише протокол допиту потерпілого, що не завжди містить дані про належність терміналу потерпілій особі, не додаються відповідні документи про номер терміналу. Твердження слідчих про те, що звернення до районного суду для отримання даних про те, що конкретна SIM-карта працювала з конкретним мобільним терміналом (IMEI) забирає багато часу і унеможливує оперативно встановити осіб, що причетні до вчинення такого кримінального правопорушення, часто не відповідають дійсності; слідчими часто не обґрунтовується термін застосування негласної слідчої (розшукової) дії, не враховується загальний термін досудового розслідування.

Обґрунтовано, що прокурор здійснює процесуальне керівництво проведенням негласних слідчих (розшукових) дій на етапі ініціювання їх проведення, на етапі їх безпосереднього проведення та під час оцінки їх результатів.

У третьому розділі «Особливості процесуального керівництва на подальшому й заключному етапах розслідування грабежів та розбійних нападів», який складається з трьох підрозділів, досліджені проблемні питання процесуального керівництва повідомленням про підозру особі, яка вчинила грабіж або розбійний напад, а також у ході проведення процесуальних дій на подальшому етапі розслідування та на етапі закінчення досудового розслідування.

У підрозділі 3.1. «Особливості процесуального керівництва повідомленням про підозру особі, яка вчинила грабіж або розбій» на підставі проведеного аналізу наукових джерел, положень чинного кримінального процесуального законодавства України та матеріалів практики визначено, що повідомлення про підозру – це процесуальне рішення, що приймається слідчим за погодженням із прокурором або самим прокурором, на підставі отриманих доказів у ході проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій під час здійснення досудового розслідування, та у якому формулюється припущення про причетність конкретної особи до вчинення кримінального правопорушення. Обґрунтовується, що повідомлення про підозру доцільно оформлювати у вигляді постанови.

Наголошується, що в ході здійснення процесуального керівництва розслідуванням грабежів та розбійних нападів прокурори повинні керуватися правовими позиціями ЄСПЛ, який у своїх рішеннях неодноразово зазначав, що наявність «обґрунтованої підозри» передбачає наявність фактів або інформації, які могли б переконати об'єктивного (неупередженого) спостерігача в тому, що відповідна особа могла вчинити злочин.

Робиться висновок про те, що у практиці виникають випадки, коли в матеріалах кримінального провадження наявна достатність доказів для повідомлення особі про підозру у вчиненні грабежу або розбійного нападу, проте слідчі, прокурори позбавлені можливості повідомити особі про підозру через невстановлення місцезнаходження цієї особи. Відповідно у такому разі особа, яка вчинила грабіж або розбійний напад, ще не має процесуального статусу підозрюваного, а оголосити її в розшук відповідно до положень чинного КПК України неможливо. У зв'язку з цим пропонується ст. 278 КПК України доповнити таким положенням: «Якщо місцезнаходження підозрюваного на момент складання повідомлення про підозру не встановлено, слідчий, прокурор зобов'язані вручити йому повідомлення про підозру не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту його затримання чи приводу, у разі оголошення в розшук у порядку, передбаченому цим Кодексом».

У підрозділі 3.2. «Особливості процесуального керівництва проведенням слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів» на підставі результатів аналізу матеріалів кримінальних проваджень визначено, що на подальшому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів типовими слідчими (розшуковими) діями є: допит підозрюваних, допит потерпілих і свідків, одночасний допит двох і більше осіб, слідчий огляд (предметів чи документів), пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент, судова експертиза. Робиться

висновок, що послідовність проведення слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі розслідування грабежів та розбоїв обумовлюється конкретною слідчою ситуацією та обставинами, що пов'язані із вчиненням цих злочинів. Встановлено особливості процесуального керівництва проведенням слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів.

Обґрунтовано, що процесуальне керівництво проведенням слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі розслідування грабежів та розбоїв спрямоване на додержання вимог закону щодо процесуального порядку проведення уповноваженою особою слідчих (розшукових) дій, допустимості, належності та достовірності отриманих доказів, забезпечення реалізації прав та законних інтересів учасниками кримінального провадження, дотримання розумних строків здійснення досудового розслідування, що починають обчислюватися на цьому етапі розслідування, а також прийнятих процесуальних рішень у ході проведення слідчих (розшукових) дій.

У підрозділі 3.3. «Особливості процесуального керівництва на етапі закінчення досудового розслідування грабежів та розбоїв» розкриваються особливості процесуального керівництва при реалізації кожної із форм закінчення досудового розслідування, зазначених у главі 24 КПК України.

Зазначається, що особливості процесуального керівництва на етапі закінчення досудового розслідування грабежів та розбійних нападів зумовлені формами закінчення кримінального провадження, а також предметом прокурорського нагляду на цьому етапі досудового розслідування, який включає в себе: перевірку й оцінку процесуальних актів слідчого щодо їх змісту та форми; перевірку й оцінку доказів, отриманих на попередніх етапах досудового розслідування, якими обґрунтовуються рішення прокурора про звернення до суду з обвинувальним актом, з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру; рішення про закриття кримінального провадження, розгляд скарг на дії та бездіяльність слідчого.

Пропонуються організаційно-правові заходи вирішення проблемних питань процесуального керівництва на етапі закінчення досудового розслідування грабежів та розбійних нападів.

Наголошується, що в разі закриття кримінального провадження процесуальний керівник повинен вжити заходи для усунення наслідків застосування заходів забезпечення кримінального провадження і реалізувати прийняте рішення.

Робиться висновок, що процесуальне керівництво на етапі закінчення досудового розслідування грабежів та розбійних нападів є важливим засобом не лише забезпечення законності досудового розслідування, а й забезпечення його ефективності та вирішення завдань кримінального провадження.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило вирішити наукове завдання – сформулювати теоретичні засади та криміналістичні рекомендації, спрямовані на удосконалення процесуального керівництва розслідуванням грабежів і розбійних

нападів. Обґрунтовано низку теоретичних положень і рекомендацій, що мають теоретичне та практичне значення, зокрема:

1. Процесуальне керівництво досудовим розслідуванням – це одна із форм нагляду прокурора за забезпеченням додержання законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність й досудове розслідування (дівання й досудове слідство), яка реалізується в межах досудового розслідування й являє собою процесуальну та організаційно-тактичну діяльність прокурора-процесуального керівника, направлену на вирішення завдань кримінального провадження.

Ця діяльність має владно-розпорядчу природу, що впливає на характер правовідносин прокурора зі слідчим та керівником органу досудового розслідування.

2. Метою процесуального керівництва як форми нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування є забезпечення виконання вимог закону щодо швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Завданнями процесуального керівництва досудовим розслідуванням, реалізація яких забезпечує досягнення поставленої мети, є такі: охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження; забезпечення своєчасного їх відновлення у разі незаконного порушення; забезпечення виконання вимог закону під час здійснення відповідних процесуальних дій у досудовому розслідуванні; забезпечення своєчасного висунення й обґрунтування підозри за наявності відповідних підстав; вжиття належних заходів для усунення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення.

3. Особливості процесуального керівництва на початку досудового розслідування грабежів та розбоїв проявляються у забезпеченні прокурором-процесуальним керівником додержання вимог закону щодо: виявлення приводів та підстав для початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів; внесення відомостей до ЄРДР про вчинення грабежу або розбійного нападу; повноти та обґрунтованості внесення відомостей до ЄРДР про вчинення грабежу або розбійного нападу.

4. Особливості процесуального керівництва на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів залежать від слідчої ситуації, що склалася, від виду процесуальної дії, що проводиться, а також від повноти та законності розслідування, проведеного слідчим. Вони проявляються у тому, що процесуальне керівництво повинно починатися ще до внесення відомостей до ЄРДР при приведенні процесуальних дій (огляд місця події, затримання особи, що вчинила грабїж або розбійний напад, та її особистий обшук), а також у забезпеченні прокурором-процесуальним керівником додержання вимог закону щодо: наявності фактичних та юридичних підстав для проведення слідчих (розшукових) дій (огляд місця події, допити потерпілого та свідків, призначення судових експертиз), а також інших процесуальних дій (затримання особи, що вчинила грабїж або розбійний напад, та її особистий обшук); законності проведення відповідних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; виконання слідчим, оперативним працівником доручень про проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; забезпеченні повноти застосування усіх законних процесуальних

засобів встановлення особи, що вчинила грабіж або розбійний напад; допустимості, належності та достовірності отриманих доказів; дотримання прав та свобод осіб, які залучаються при проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій.

5. Особливостями процесуального керівництва проведенням негласних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів є здійснення процесуальної та організаційно-тактичної діяльності прокурора-процесуального керівника із забезпечення ним додержання вимог закону, а саме: проведення усіх необхідних НСРД по тяжким та особливо тяжким злочинам для встановлення усіх, передбачених ст. 91 КПК України та відповідно ст.ст. 186, 187 КК України обставин вчинення грабежів та розбійних нападів; забезпечення повноти процесуального документування усіх, передбачених ст. 91 КПК України та відповідно ст. ст. 186, 187 КК України обставин вчинення грабежів та розбійних нападів в ході проведення НСРД; законності та обґрунтованості складання слідчим клопотання про проведення НСРД; наявності правових та фактичних підстав для проведення відповідних НСРД; законності та обґрунтованості прийняття рішень про проведення НСРД; законності проведення НСРД (спостереження за місцем, аудіо-, відеоконтроль місця тощо); законності та обґрунтованості прийняття рішень під час НСРД; допустимості та належності доказів, отриманих у результаті проведення НСРД; законності обмеження прав осіб, щодо яких проводилися НСРД; законності дотримання прав та свобод осіб, які залучаються при проведенні НСРД.

6. Особливостями процесуального керівництва повідомленням про підозру особі, яка вчинила грабіж або розбійний напад, є здійснення процесуальної та організаційно-тактичної діяльності прокурора-процесуального керівника із забезпечення додержання вимог закону щодо: перевірки та оцінки наявних у матеріалах кримінального провадження достатніх доказів для підозри особи у вчиненні грабежу або розбою; законності та обґрунтованості складання слідчим повідомлення про підозру; наявності підстав для повідомлення про нову підозру або зміну раніше повідомленої підозри особі, яка вчинила грабіж або розбійний напад.

Особливості процесуального керівництва повідомленням про підозру особі, яка вчинила грабіж або розбійний напад, обумовлюються також видом запобіжного заходу та місцем перебування особи, якій повідомляється про підозру у вчиненні грабежу чи розбійного нападу.

7. Особливості процесуального керівництва на подальшому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів залежать від слідчої ситуації, що склалася (підозрювана особа визнає свою винуватість у вчиненні грабежу чи розбійного нападу та сприяє досудовому розслідуванню; підозрювана особа не визнає свою винуватість у вчиненні грабежу чи розбійного нападу та не сприяє досудовому розслідуванню; місце знаходження підозрюваної особи у вчиненні грабежу чи розбійного нападу невідоме); від виду процесуальної дії, що проводиться, а також від повноти та законності розслідування, проведеного слідчим.

Особливостями процесуального керівництва проведенням слідчих (розшукових) дій на подальшому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів є здійснення процесуальної та організаційно-тактичної діяльності прокурора-процесуального керівника із забезпечення додержання вимог закону щодо: наявності фактичних та юридичних підстав для проведення відповідних слідчих

(розшукових) дій (допит підозрюваних, допит потерпілих і свідків, одночасний допит двох і більше осіб, слідчий огляд (предметів чи документів), пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент, судова експертиза); законності проведення відповідних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; виконання слідчим, оперативним працівником доручень про проведення слідчих (розшукових) дій; допустимості, належності, достатності та достовірності отриманих доказів; дотримання прав та свобод осіб, які залучаються при проведенні слідчих (розшукових) дій; допустимості та належності доказів, отриманих у результаті слідчих (розшукових) дій.

8. Особливостями процесуального керівництва на етапі закінчення досудового розслідування грабежів та розбійних нападів є здійснення процесуальної та організаційно-тактичної діяльності прокурора-процесуального керівника із забезпечення додержання вимог закону щодо: наявності фактичних та юридичних підстав для закінчення досудового розслідування; законності та обґрунтованості прийняття рішень про закінчення досудового розслідування, їх змісту та форми; допустимості, належності, достатності та достовірності доказів, отриманих на попередніх етапах досудового розслідування, якими обґрунтовуються рішення прокурора про звернення до суду з обвинувальним актом, з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, рішення про закриття кримінального провадження; законності та обґрунтованості скарг, поданих на дії чи бездіяльність слідчого; вжиття заходів для усунення наслідків застосування заходів забезпечення кримінального провадження та реалізації прийнятих рішень.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Кушнерик Ю. А. Прокурорський нагляд та судовий контроль у досудовому розслідуванні за проектом нового КПК України: проблеми співвідношення / Ю. А. Кушнерик // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 151-156.

2. Кушнерик Ю. А. Щодо співвідношення функцій прокурорського нагляду та процесуального керівництва розслідуванням за новим КПК України / Ю. А. Кушнерик // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 4 (68). – С. 394-400.

3. Кушнерик Ю. Значение определения предмета доказывания для расследования грабежей и разбойных нападений / Ю. Кушнерик // Закон и жизнь. – 2014. – № 5. – С. 46-49.

4. Кушнерик Ю. А. Процесуальне керівництво провадженням слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування грабежів та розбоїв / Ю. А. Кушнерик, М. А. Погорецький // Право і громадянське суспільство. – 2014. – № 1 (6): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lclaw.knu.ua/2014-1.pdf>.

5. Кушнерик Ю. А. Здійснення процесуального керівництва за законністю початку досудового розслідування грабежів та розбійних нападів / Ю. А. Кушнерик // Юрист України. – 2015. – № 1-2 (30-31). – С. 73-77.

6. Кушнерик Ю. А. Обставини, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про грабежі та розбої / Ю. А. Кушнерик // Вісник кримінального судочинства. – 2015. – № 3. – С. 130-136.

7. Кушнерик Ю. Участь прокурора у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування грабежів та розбоїв / Ю. А. Кушнерик // Вісник прокуратури. – 2016. – № 1 (176). – С. 78-83.

8. Кушнерик Ю. А. Співвідношення судового контролю та прокурорського нагляду у досудовому розслідуванні за проектом нового КПК України / Ю. А. Кушнерик // Новації кримінально-процесуального законодавства: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 6 липня 2012 р.). – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – С. 66-69.

9. Кушнерик Ю. А. Сутність прокурорського нагляду на стадії досудового розслідування / Ю. А. Кушнерик // Актуальні питання впровадження положень Кримінального процесуального кодексу України у практичну діяльність: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 12-13 вересня 2012 р.). – Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2012. – С. 72-75.

10. Кушнерик Ю. А. Окремі аспекти процесуального керівництва прокурора досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів / Ю. А. Кушнерик // Європейські стандарти кримінального судочинства: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 27 вересня 2013 року). Ред. кол.: О. О. Волобуєва, В. П. Горбачов, Д. С. Паламар. – Донецьк: ДЮО МВС України, 2014. – С. 255-257.

11. Кушнерик Ю. А. Особливості процесуального керівництва на початковому етапі розслідування грабежів та розбійних нападів / Ю. А. Кушнерик // Актуальні питання державотворення в Україні: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 травня 2014 р.) / Редкол.: д.ю.н. І. С. Гриценко (голова), проф. П. С. Берзін (заст. голови), к.ю.н. І. С. Сахарук (відп. ред.) – К.: Прінт-Сервіс, 2014. – С. 466-468.

12. Кушнерик Ю. А. Участь прокурора у провадженні негласних слідчих (розшукових) дій в ході розслідування грабежів та розбійних нападів / Ю. А. Кушнерик // Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції: матер. VI всеукр. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 30 жовтня 2014 р.). – К.: Нац. акад. внутр. справ. – 2014. – Том. 2. – С. 156-157.

13. Кушнерик Ю. А. Методи процесуального керівництва прокурором досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів / Ю. А. Кушнерик // Правова політика в Україні: питання теорії та практики: збірник матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 24 жовтня 2014 року): в 2 т. – К.: Національна академія прокуратури України, 2014. – Т. 2. – С. 189-190.

14. Кушнерик Ю. А. Процесуальне керівництво початком досудового розслідування грабежів та розбійних нападів: проблемні аспекти / Ю. А. Кушнерик // Процесуальні, криміналістичні та психологічні аспекти досудового розслідування: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 07 листопада 2014 р.). – Одеса: ОДУВС, 2014. – С. 52-53.

15. Кушнерик Ю. А. Здійснення процесуального керівництва щодо законності внесення відомостей про вчинення грабежів та розбійних нападів до Єдиного реєстру досудових розслідувань / Ю. А. Кушнерик // Актуальні питання доказів і доказування

у кримінальному процесі: збірник матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 лютого 2015 р.). – К.: Прецедент, 2015. – С. 125-127.

16. Кушнерик Ю. А. Процесуальне керівництво початком досудового розслідування грабежів та розбійних нападів / Ю. А. Кушнерик // Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Малиновські читання», (м. Острог, 13–14 листопада 2015 р.). – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – С. 192-193.

АНОТАЦІЯ

Кушнерик Ю. А. Процесуальне керівництво розслідуванням грабежів та розбійних нападів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, МОН України. – Київ, 2016.

Дисертація є першим комплексним монографічним науковим дослідженням, в якому на основі загальних положень теорії кримінального права та процесу, криміналістики, кримінології, а також результатів вивчення матеріалів судово-слідчої та прокурорської практики, узагальнення статистичних даних і проведеного анкетування практичних працівників, здійснено комплексне кримінально-процесуальне та криміналістичне дослідження процесуального керівництва досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів.

У роботі розглянуто поняття й сутність процесуального керівництва досудовим розслідуванням, встановлено його співвідношення з прокурорським наглядом, визначені правові основи процесуального керівництва досудовим розслідуванням, його мета й завдання. Визначені повноваження прокурора-процесуального керівника досудовим розслідуванням та здійснено їх класифікацію.

У дисертації проаналізовано особливості процесуального керівництва досудовим розслідуванням грабежів та розбійних нападів під час початку досудового розслідування, в ході проведення першочергових слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування, під час повідомлення особі про підозру, а також на подальшому та заключному етапах розслідування грабежів та розбійних нападів.

Ключові слова: кримінальне правопорушення, грабїж, розбїй, процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, прокурор-процесуальний керівник, додержання законів під час досудового розслідування, організація розслідування, початковий етап розслідування, слідчі (розшукові) дії, негласні слідчі (розшукові) дії, повідомлення про підозру, подальший етап розслідування, заключний етап розслідування, складання обвинувального акту.

АННОТАЦІЯ

Кушнерик Ю. А. Процессуальное руководство расследованием грабежей и разбойных нападений. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, МОН Украины. – Киев, 2016.

Диссертация является первым комплексным монографическим научным исследованием, в котором на основе общих положений теории уголовного права и процесса, криминалистики, криминологии, а также результатов изучения материалов судебно-следственной и прокурорской практики, обобщения статистических данных и проведенного анкетирования практических работников, осуществлено комплексное уголовно-процессуальное и криминалистическое исследование процессуального руководства расследованием грабежей и разбойных нападений.

В работе рассмотрены понятие и сущность процессуального руководства досудебным расследованием, его соотношение с прокурорским надзором, определены правовые основы процессуального руководства досудебным расследованием, его цель и задачи, определены полномочия прокурора-процессуального руководителя досудебным расследованием, проведена их классификация.

Проанализированы особенности процессуального руководства досудебным расследованием грабежей и разбойных нападений во время начала досудебного расследования, в ходе проведения первоочередных следственных (розыскных) и других процессуальных действий, во время проведения негласных следственных (розыскных) действий на начальном этапе расследования, во время сообщения лицу о подозрении, а также на дальнейшем и заключительном этапах расследования грабежей и разбойных нападений.

Разработаны и предложены практические рекомендации по осуществлению процессуального руководства во время проведения следственного осмотра, допроса, задержания и личного обыска, предъявления для опознания, назначения судебных экспертиз при расследовании грабежей и разбойных нападений.

Исследованы тактико-организационные особенности производства первоочередных следственных (розыскных) действий (осмотр места происшествия, допрос потерпевших и свидетелей, назначение судебных экспертиз), таких процессуальных действий, как задержание и личный обыск задержанного, а также иных следственных (розыскных) действий, проводимых на последующем этапе расследования грабежей и разбойных нападений. Подчеркивается, что прокурор-процессуальный руководитель проверяет наличие фактических и юридических оснований их проведения, отменяет незаконные решения следователя, дает указания следователю, обязательные для исполнения, их особенности зависят от вида следственного (розыскного) действия и следственной ситуации, сложившейся в определенный момент расследования.

Ключевые слова: уголовное правонарушение, грабеж, разбой, процессуальное руководство досудебным расследованием, прокурор-процессуальный руководитель, соблюдение законов при досудебном расследовании, организация расследования,

начальный этап расследования, следственные (розыскные) действия, негласные следственные (розыскные) действия, сообщение лицу о подозрении, последующий этап расследования, заключительный этап расследования, составление обвинительного акта.

ANNOTATION

Kushneryk Y. A procedural guidance investigating robberies and blags. – Manuscript.

Thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.09 – criminal procedure and criminalistics; judicial expertise; operational search activity. – Kyiv National Taras Shevchenko University. Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2016.

The dissertation is the first comprehensive monographic research, which provides the complex criminal procedure and criminalistics research of prosecutor`s procedural guidance of the investigation of robberies and blags, based on the general provisions of the theory of criminal law and procedure, criminalistics, criminology, and the results of the study materials forensic and prosecutorial practices, summarizing statistical data and conducted surveys of practitioners.

The work describes the concept and nature of procedural management of pre-established its relationship with the public prosecutions determined the legal basis of procedural management of pre-trial investigation, its purpose and objectives. Terms of reference of the prosecutor – the head of procedural pre-trial investigation and their classification.

The thesis analyzes the features of procedural management pre-trial investigation of robberies and armed assaults at the beginning of the preliminary investigation, during the primary investigation (search) and other procedural actions during the covert investigation (search) action at the initial stage of the investigation, during message to suspicions as well as the subsequent and final stages of investigation of robberies and blags.

Key words: criminal offense, robbery, blag, the procedural guidance, the prosecutor supervision, procedural guidance, organization of investigation, the initial stage of the investigation, the investigation (search) actions, covert investigators (search) actions, further investigation stage, the final stage of the investigation, drafting of indictment act.